

Marietta Janowicz-Lomott

Uniwersytet Gdański

Krzysztof Łyskawa

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

REALIZACJA UMÓW UBEZPIECZENIA DLA PODMIOTÓW SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH

Streszczenie: Zawieranie umów ubezpieczenia przez podmioty sektora finansów publicznych podlega, jak wszystkie inne wydatki na usługi, rygorom prawa zamówień publicznych. Specyfika umów ubezpieczenia powoduje, że konieczne staje się bardzo precyzyjne ustalenie Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia (siwz). Jednak doświadczenie w realizacji takich umów wskazuje, że zakłady ubezpieczeń są gotowe do akceptowania coraz nowszych klauzul dodatkowych. W efekcie takiego podejścia zakres ochrony jest tak szeroki, że znoszone są podstawowe zasady obowiązujące w ubezpieczeniach (np. zasada proporcji). Dodatkowo zamawiający uzyskują znacznie niższe stawki od innych podmiotów gospodarczych.

1. Wstęp

Usługa ubezpieczeniowa jest realizowana nie tylko na podstawie o zdefiniowanych w kodeksie cywilnym zasad, lecz przede wszystkim także zgodnego oświadczenia stron. Może być także dookreślona przez przepisy z innych obszarów niż prawo cywilne. Przykładem takich sytuacji jest realizacja umów ubezpieczenia przez podmioty z obszaru finansów publicznych.

Sektor publiczny ma do wykonania wiele zadań. Ich liczba i zakres uwarunkowane są historycznie, ale także zależnie od przyjętej przez władze publiczne kraju doktryny ekonomicznej czy realizowanego programu politycznego [zob. Ziółkowska 2000, s. 30–43]. W celu realizacji swych zadań sektor publiczny gromadzi i wydatkuje środki publiczne. Typowym zachowaniem władz publicznych w zakresie pozyskiwania środków pieniężnych jest przymus administracyjny. Również alokacja środków odbywa się głównie poprzez decyzje władz publicznych w trybie administracyjnym, nie zaś rynkowym. W efekcie tego wydatkowanie środków publicznych charakteryzuje się specyficznymi cechami, takimi jak [Owsiak 2006]:

- arbitralność decyzji dotyczących rozmiarów i kierunków wydatkowania środków,
- niebezpieczeństwo marnotrawstwa środków publicznych,
- niebezpieczeństwo nadużyć i korupcji podmiotów realizujących wydatki.

Uwydatniają się one szczególnie w przypadkach, kiedy sektor publiczny w celu realizacji nałożonych na niego zadań, tworzy popyt na towary i usługi dostarczane mu przez sektor prywatny.

Opracowanie zbudowane zostało na podstawie dwóch głównych pytań:

1. W jaki sposób przepisy z zakresu zamówień publicznych wpływają na kształtowanie technicznych uwarunkowań realizacji umów ubezpieczenia?;
2. W jaki sposób minimalizuje się niedogodności negocjacyjne w realizacji umów ubezpieczenia przez podmioty sektora finansów publicznych?

2. Stosowanie prawa zamówień publicznych

Jednym z rozwiązań umożliwiających uporządkowanie zasad gospodarowania pieniędzmi publicznymi jest system zamówień publicznych. Zasadnicze cele tego systemu to [Sadowy 2009]:

- a) oszczędne i efektywne wydatkowanie środków publicznych,
- b) zapewnienie niedyskryminującego dostępu wykonawców do ubiegania się o zamówienia publiczne i wyzwolenie mechanizmu konkurencji pomiędzy przedsiębiorcami funkcjonującymi na rynku, prowadzącego do wzmacniania ich potencjału i zwiększania innowacyjności,
- c) przeciwdziałanie korupcji.

Na gruncie teorii dyskutuje się, czy celem procedur zamówień publicznych jest wyłącznie maksymalizacja korzyści ekonomicznych dla zamawiającego, czy też może powinny być one narzędziem polityki gospodarczej i społecznej państwa dla realizacji innych, dodatkowych celów z zakresu tych polityk¹ [zob. Dolecki 2009].

Historia zamówień publicznych w Polsce rozpoczyna się od momentu uchwalenia ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (Dz.U. nr 76, poz. 344), nad którą pracowano już od 1992 r. Jednak tradycja zamówień publicznych w Polsce jest dłuższa. Wiele zapisów ustawy z 1994 r. pochodziło z uregulowań prawnych okresu międzywojennego – ustawy z dnia 15 lutego 1933 r. o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego (Dz.U. nr 19, poz. 127) [Dolecki 2009]. Przez okres swojego funkcjonowania prawo zamówień publicznych było wielokrotnie nowelizowane, m.in. z powodu dostosowywania go do przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. –

¹ Odsetek postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w którym pojawia się tylko jedno kryterium – cena oferty, wynoszący 89% w 2008 r., dla zamówień poniżej progów wymagających publikacji w dziennikach UE, wskazuje, że praktyka polska akceptuje, jako niemal jedyny cel ekonomiczny, system zamówień publicznych [Sprawozdanie... 2008].

Prawo zamówień publicznych² (Dz.U. 2007, nr 223, poz. 1655 z późn. zm.), która definiuje zamówienia publiczne jako umowy odpłatne, zawierane między zamawiającym a wykonawcą na usługi, dostawy lub roboty budowlane (art. 2.13). Do stosowania procedur zamówień publicznych zobowiązane są jednostki sektora finansów publicznych lub też jednostki, które do tego sektora nie należą, jednakże spełniają odpowiednie przesłanki wynikające z PZP (art. 3 i 4).

Obowiązek stosowania trybu zamówienia publicznego pojawia się, w momencie gdy kontrakt przekracza pewną wartość (obecnie 14 000 euro). Jeśli wartość zamówienia nie przekracza tzw. progów unijnych³, możliwe jest uproszczenie i skrócenie procedur zamówienia (dostępne inne tryby zamówienia niż przetarg ograniczony i nieograniczony). Zamówienia powyżej progów unijnych przekazywane są do Urzędu Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich, wymagają większego sformalizowania i w pełni podlegają uregulowaniom wynikającym z prawa wspólnotowego. Zamówienie nie może być dzielone na części, jeśli pozwoli to uniknąć stosowania PZP (art. 32.1). Jednocześnie PZP zezwala na udzielanie zamówienia w częściach, z których każda stanowi oddzielną ofertę, pod warunkiem ustalenia wartości zamówienia jako łącznej wartości poszczególnych części.

Istotną cechą zamówień publicznych jest zasada jawności i związana z nią zasada pisemności. Efekt tego stanowi obowiązek publikacji ogłoszeń i wymóg sporządzenia odpowiednich dokumentów w momencie przygotowywania postępowania przetargowego. Na tym etapie najistotniejszym dokumentem przygotowywanym przez zamawiającego jest specyfikacja istotnych warunków zamówienia (siwz), która musi zawierać elementy wymienione w art. 36 pkt 1 i 2 ustawy PZP, co umożliwia wykonawcom złożenie prawidłowej i kompletnej oferty. Jej sporządzenie jest możliwe dopiero po określeniu przez zamawiającego, co dokładnie chce zamówić, jaka jest wartość przedmiotu zamówienia, w jakim trybie prowadzone będzie postępowanie, jakie wymogi są stawiane wykonawcom i jakimi kryteriami będzie się kierował zamawiający przy ocenie ofert. Treść specyfikacji powinna być jednoznaczna i zrozumiała, zaś wykonawca ma prawo zadawania pytań do treści siwz [Pokrzywniak 2006]. W szczególnie uzasadnionych przypadkach zamawiający może – w dowolnym momencie przed upływem terminu składania ofert – zmodyfikować treść specyfikacji istotnych warunków zamówienia, przy czym modyfikacja ta nie może dotyczyć kryteriów oceny ofert, warunków udziału w postępowaniu oraz sposobu oceny ich spełniania.

² W dalszej części artykułu ustawa Prawo zamówień publicznych będzie określana skrótem PZP.

³ Progi unijne są obecnie określone w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie kwot wartości zamówień oraz konkursów, od których jest uzależniony obowiązek przekazywania ogłoszeń Urzędowi Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich (Dz.U. nr 241, poz. 1762) i wynoszą – w zależności od podmiotu zlecającego zamówienie – od 133 000/206 000 euro dla dostaw i usług i 5 150 000 euro dla robót budowlanych.

3. Zamówienia publiczne a usługi ubezpieczeniowe

W definicji zamówienia publicznego pojawiają się trzy istotne elementy:

- jej stronami są zamawiający i wykonawca,
- umowa jest odpłatna,
- przedmiotem umowy są usługi, dostawy lub roboty budowlane.

W związku z tym działalność ubezpieczeniowa, polegająca na sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, definiowanych w literaturze przedmiotu jako pakiet usług dostarczanych ubezpieczonemu przez zakład ubezpieczeń za określoną opłatą, od chwili zawarcia umowy ubezpieczenia do jej rozwiązania [Monkiewicz 2001], spełnia wymogi ustawy. Zatem jednostki zobowiązane do stosowania przepisów ustawy, zainteresowane ochroną ubezpieczeniową, zobowiązane są do wyboru ubezpieczenia w trybie zamówienia publicznego. W pierwszej kolejności tryb zamówień publicznych zastosowano do ubezpieczeń komunikacyjnych, majątku oraz odpowiedzialności cywilnej.

Po nowelizacji przepisów kodeksu cywilnego, kiedy w miejsce umowy na rzecz osoby trzeciej wprowadzono umowę na cudzy rachunek w zakresie umów grupowego ubezpieczenia, pojawiły się wątpliwości co do obowiązku stosowania trybu zamówień publicznych w umowach administrowanych przez pracodawcę, który podlega prawu zamówień publicznych. Unormowanie, według którego zakład ubezpieczeń ma prawo wystąpić o roszczenie składki wyłącznie przeciwko ubezpieczającemu (pracodawcy), mimo że faktyczny ciężar finansowy ubezpieczenia ponosi pracownik, spowodowało, iż w interpretacji Urzędu Zamówień Publicznych umowy takie podlegają przepisom PZP [Capik 2009]. Obowiązek ten dotyczy następujących umów ubezpieczenia:

- pracowniczego grupowego ubezpieczenia na życie,
- od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- zdrowotnych,
- medycznych,

zawieranych przez pracodawców podlegających obowiązkowi stosowania zamówień publicznych. Należy przypuszczać, że będzie to rodziło wiele problemów natury praktycznej, np. możliwość automatycznego włączania nowych pracowników lub wykreślenia odchodzących, brak możliwości finansowania składki po wypowiedzeniu umowy przez pracowników lub związki zawodowe.

Problematyka poprawnej realizacji umów ubezpieczenia ma charakter interdyscyplinarny i wymaga zarówno przygotowania prawnego, jak i technicznego, związanego z prowadzoną działalnością, podejmowanymi decyzjami czy posiadaniem mienia. Stąd pojawiają się sytuacje, w których realizacja usługi ubezpieczeniowej, zgodnie z regułami zamówień publicznych, sprawia wiele trudności zarówno dla zamawiających, jak i wykonawców [Szypulska 2009]. Podmioty sektora finansów publicznych realizując umowy ubezpieczenia, bardzo często korzystają z usług brokera, jako specjalisty przygotowanego do oceny zapotrzebowania danego podmiotu na ochronę ubezpiecze-

niową i znającego realia rynku. Dodatkowym atutem takiego rozwiązania jest fakt, że nie podlega ono PZP, ponieważ umowa zostaje zakwalifikowana jako zamówienie publiczne wyłącznie wtedy, kiedy jest odpłatna. W efekcie takich zapisów PZP zamówieniem publicznym nie będzie usługa brokerska, gdyż broker wynagradzany jest przez ubezpieczyciela, nie zaś ubezpieczającego [Pokrzywniak 2006].

4. Specyfika realizacji usługi ubezpieczeniowej w trybie PZP

Analizując specyfikę usługi ubezpieczeniowej w ujęciu technicznym, należy podkreślić, że kluczowym dokumentem w umowach zawieranych przy wykorzystaniu procedury zamówień publicznych jest specyfikacja istotnych warunków zamówienia (siwz). To swego rodzaju zapotrzebowanie powinno zawierać:

a) wszystkie rodzaje ubezpieczeń, które podmiot chce zawrzeć w okresie obowiązywania umowy pomiędzy wykonawcą (zakładem ubezpieczeń) a zamawiającym (z jednej strony wskazuje na to PZP⁴, z drugiej większa liczba ubezpieczeń zwiększa pozycję negocjacyjną podmiotu zamawiającego),

b) szczegółowy opis ubezpieczanych przedmiotów oraz prowadzonej działalności, łącznie z wykazami (zakład ubezpieczeń w celu prawidłowego przeprowadzenia oceny ryzyka potrzebuje wielu bardzo szczegółowych informacji, w tym informacji o szkodowości z lat ubiegłych),

c) jednoznaczne określenie wartości poszczególnych pozycji ubezpieczanego mienia (aby uprościć procedurę, jednostki sektora finansów publicznych najczęściej wykorzystują wartość księgową brutto),

d) definicje poszczególnych zdarzeń, za które zakład ubezpieczeń będzie poniósł odpowiedzialność (definicje zawarte w ogólnych warunkach ubezpieczeń poszczególnych towarzystw są do siebie podobne, jednak aby uniknąć wątpliwości interpretacyjnych, lepiej zawrzeć to w siwz),

e) warunki szczególne, których zamawiający oczekuje w realizowanych przez siebie umowach ubezpieczenia (klauzule dodatkowe, okres obowiązywania przedstawionej oferty).

Pierwsze cztery punkty mają charakter wyłącznie techniczny i sprowadzają się do zaakceptowania przez potencjalnego wykonawcę podanych informacji. Przystępujący do przetargu może w każdym momencie zadać dodatkowe pytania, które wyjaśnią ewentualne wątpliwości⁵. Jednak dużo trudniej jest sprecyzować, w od-

⁴ W wielu przypadkach istnieje konieczność doubezpieczenia nowo nabytego mienia lub poczynionych inwestycji. W takiej sytuacji najczęściej wykorzystuje się tryb „zapytania z wolnej ręki” skierowanego do ubezpieczyciela, który został wybrany w trybie przetargu. Dużo trudniej jest to wykonać w sytuacji pominięcia w SIWZ niektórych obszarów działalności wymagających pokrycia ubezpieczeniowego.

⁵ Należy podkreślić, że w wielu przypadkach pytania są na tyle zasadne, że doprowadzają do zmiany siwz. Przykładem może być przetarg na „Ubezpieczenie majątku i odpowiedzialności cywilnej dla miejskich jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław” [siwz Wrocław, 2009]. Pomimo że

powiedni sposób, warunki szczególne. W zależności od przyjętego sposobu porównania ofert siwz zawiera tylko elementy obligatoryjne przy realizacji umowy (w takiej sytuacji jedynym kryterium pozostanie cena) lub obligatoryjne i fakultatywne, kiedy przyjęcie odpowiedzialności za dodatkowe rozszerzenie łączy się, dla potencjalnego wykonawcy, z uzyskaniem dodatkowych punktów w stosunku do konkurencji.

5. Przykładowe zwiększenie zakresu ubezpieczenia mienia i odpowiedzialności cywilnej

Literatura z zakresu ubezpieczeń oraz same ogólne warunki ubezpieczeń wskazują na wiele ograniczeń zarówno w zakresie świadczonej ochrony ubezpieczeniowej, jak i technicznych zasad realizacji wypłaty odszkodowań. Jednak współcześnie realizacja umów ubezpieczenia, w sposób szczególny przy zawarciu umowy z udziałem brokera⁶, jest permanentnie związana ze stosowaniem tzw. klauzul dodatkowych. Ich zadaniem jest z jednej strony rozszerzenie ochrony w ramach stosowanych przez towarzystwo warunków ubezpieczenia, a z drugiej – dookreślenie ewentualnych problemów interpretacyjnych w istniejących już warunkach.

Poniżej przeanalizowano wybrane klauzule, które zastosowano w przetargu na „Ubezpieczenie majątku i odpowiedzialności cywilnej dla miejskich jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław” [siwz, Wrocław 2009].

Jedna z podstawowych zasad ubezpieczeń mówi, że odszkodowanie powinno być równe poniesionej szkodzie. Stosowane klauzule doprowadzają do sytuacji, w której zakład ubezpieczeń jest zobowiązany pokryć pełną wartość faktur w przypadku szkody częściowej (o ile nie przekraczają one wysokości sumy ubezpieczenia). Niekiedy dochodzi do uszkodzenia mienia, które jest w znacznym procencie zużyte technicznie, a ubezpieczyciel w przypadku ubezpieczenia w wartości księgowej brutto wypłaca odszkodowanie znacznie przekraczające poniesioną szkodę – szczególnie w sytuacji gdy ubezpieczający nie doprowadza do odtworzenia uszkodzonego lub utraconego mienia (klauzula likwidacyjna w tabeli powyżej).

Ciekawe rozszerzenia ochrony można również znaleźć w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. W jednym z realizowanych przetargów [siwz, Zielona Góra 2006] zamawiający oczekiwał w części obligatoryjnej specyfikacji objęcia ochroną szkody powstałych z powodu przewlekłości postępowania w sytuacji, w której obowiązek wydania decyzji w określonym terminie przewidują przepisy prawa czy też szkody wynikłe z bezczynności legislacyjnej, tj. niewydania aktu prawnego, jeżeli taki obowiązek przewidują przepisy prawa. Zgodnie z literaturą [Sukiennik 2003, s. 588] świadomość opóźnienia ma charakter winy umyślnej i powinna podlegać wyłączeniu przedmiotowemu. Oferty w przedmiotowym przetargu złożyły trzy towarzystwa ubezpieczeniowe.

przetarg realizowany był z udziałem brokera, od wielu lat obsługującego zamawiającego, do specyfikacji zadano ponad 170 pytań, w wyniku których dokonano ponad 30 modyfikacji specyfikacji.

⁶ Dlatego bardzo często klauzule dodatkowe nazywane są klauzulami brokerskimi.

Tabela 1. Zestawienie wybranych zasad obowiązujących w umowach ubezpieczenia z treścią klauzul – ubezpieczenia mienia i odpowiedzialności cywilnej

Teoretyczne zasady	Miejsce publikacji	Treść klauzuli
Zasada proporcji – zależność wysokości odszkodowania od relacji sumy ubezpieczenia do wartości ubezpieczonego mienia	A. Banasiński, <i>Ubezpieczenia gospodarcze</i> , Poltext, Warszawa 1996, s. 95–97	Ochronie podlega całe mienie Ubezpieczającego/Ubezpieczonego bez względu na wiek, stopień amortyzacji i zużycia technicznego. Podstawą obliczania wysokości odszkodowania jest wartość księgową brutto lub wartość odtworzeniowa niezależnie od stopnia zużycia technicznego mienia (dotyczy wszystkich ubezpieczonych rodzajów ryzyka). Klauzula kalkulacji odszkodowania Odszkodowanie za szkodę całkowitą lub częściową wyznaczone zostanie na podstawie kosztu odtworzenia nowego mienia, do wysokości sumy ubezpieczenia poszczególnych przedmiotów ubezpieczenia, stanowiącej wartość księgową brutto lub odtworzeniową (ubezpieczenie na sumy stałe) lub limit odpowiedzialności (ubezpieczenie na pierwsze ryzyko) bez potrącenia zużycia technicznego.
Odszkodowanie nie wyższe od poniesionej szkody	M. Orlicki, <i>Umowa ubezpieczenia</i> , C.H. Beck, Warszawa 2002, s. 160	Klauzula likwidacyjna Ubezpieczający ma prawo do nieodtworzenia ubezpieczonego mienia. Ubezpieczyciel wypłaci odszkodowanie zgodnie ze sposobem deklaracji mienia do ubezpieczenia, bez potrącenia zużycia technicznego.
Brak odpowiedzialności za winę umyślną	<i>Vademecum pośrednika ubezpieczeniowego</i> , red. T. Sangowski, Saga Printing, Poznań 1996, s. 224	Na mocy niniejszej klauzuli rozszerza się zakres ubezpieczenia o ryzyko kradzieży bez śladów włamania, zwanej kradzieżą zwykłą. Wypłata odszkodowania następuje na podstawie protokołu policyjnego lub oświadczenia świadków. Limit odpowiedzialności wynosi 20 000 zł na jedno i wszystkie zdarzenia w okresie ubezpieczenia.
Wyłączenia przedmiotowe	J. Łazowski, <i>Wstęp do nauki o ubezpieczeniach</i> , red. W. Mogiński, Warszawa 1948, s. 134	Nie mają zastosowania wyłączenia ograniczenia w odniesieniu do przedmiotu ubezpieczenia, o ile został on zgłoszony do ubezpieczenia w ramach zakresu podstawowego lub włączony w dodatkowych klauzulach.
Odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkody spowodowane przez inne osoby niż ubezpieczony	L. Nowakowski, <i>Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej</i> , Poltext, Warszawa 2004, s. 107	Odpowiedzialność za szkody powstałe wskutek znajdujących się na drodze przeszkód niezwiązanych z funkcją dróg, jak np. rozlany olej lub inne substancje, leżące elementy metalowe, kamienne, betonowe, konary drzew, gałęzie, materiały sypkie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie literatury oraz [siwz, Wrocław 2009].

W zakresie grupowych ubezpieczeń na życie treść klauzul jest dopiero w fazie wstępnej ich formułowania przez ubezpieczających lub ich brokerów. Zwraca się uwagę na konieczność przyjmowania do ubezpieczenia bez badań lekarskich wszystkich pracowników danego podmiotu, również tych, którzy przebywają na

zwolnieniach lekarskich, urlopach macierzyńskich, urlopach bezpłatnych. Innym wymaganiem jest utrzymanie warunków oferty pomimo niskiego ostatecznego wskaźnika partycypacji w ubezpieczeniu (np. 30% całej załogi) [siwz, Płock 2009]. To również oznacza znaczne odstępstwa od obowiązujących zasad realizacji grupowych ubezpieczeń na życie [Łyskawa 2007].

Należy także podkreślić, że obok zakresu ubezpieczenia i przyjmowanej przez ubezpieczycieli dużej liczby klauzul dodatkowych, rozstrzygnięcia przetargów publicznych na ubezpieczenia mienia w podmiotach sektora finansów publicznych charakteryzują się znacznie niższą ceną od umów realizowanych dla pozostałych podmiotów. Przykładem mogą być stawki za ubezpieczenia mienia od ognia i innych zdarzeń losowych, w których stawka w przetargach oscyluje w granicach 0,12–0,3 promila, a stawki dla pozostałych podmiotów, często przy znacznie węższym zakresie, to 0,4–0,5 promila.

6. Podsumowanie

Analiza wybranych przetargów na usługę ubezpieczeniową w podmiotach sektora finansów publicznych wskazuje, że zrealizowano podstawowe założenia dotyczące efektywności wydatkowania środków publicznych. Z pewnością trudnym zadaniem dla podmiotu zamawiającego jest skonstruowanie odpowiedniej do zapotrzebowania specyfikacji warunków zamówienia. Jednak transparentność przetargów i dostęp on-line do treści innych specyfikacji pozwalają na bieżąco śledzić zachodzące zmiany na rynku ubezpieczeń i możliwość ich akceptacji przez zakłady ubezpieczeń.

Literatura

- Capik M., *Grupowe ubezpieczenia a zamówienia publiczne*, „Rzeczpospolita”, 28.05.2009.
- Dolecki J., *Zamówienia publiczne – efektywny instrument prawny czy biurokratyczna procedura?*, w: *XV-lecie systemu zamówień publicznych w Polsce*, red. H. Nowicki, J. Sadowy, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2009.
- Łyskawa K., *Grupowe ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym w systemie zabezpieczenia emerytalnego w Polsce*, Fundacja Warty i Kredyt Banku, Warszawa 2007.
- Pokrzywniak J., Baehr J., Kwieciński T., *Wprowadzenie do systemu zamówień publicznych*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2006.
- Sadowy J., *Cele systemu zamówień publicznych i ich realizacja na przestrzeni 15 lat w świetle sprawozdań prezesa urzędu*, w: *XV-lecie systemu zamówień publicznych w Polsce*, red. H. Nowicki, J. Sadowy, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2009.
- Specyfikacja istotnych warunków zamówienia Ubezpieczenie grupowe na życie dla pracowników Urzędu Miasta Płocka*, Płock 2009.
- Specyfikacja istotnych warunków zamówienia Ubezpieczenie majątku i odpowiedzialności cywilnej dla miejskich jednostek organizacyjnych Gminy Wrocław*, Wrocław 2009.
- Specyfikacja istotnych warunków zamówienia Ubezpieczenie mienia, odpowiedzialności cywilnej i ubezpieczenia komunikacyjnego Miasta Zielona Góra*, Zielona Góra 2006.

- Sprawozdanie z funkcjonowania systemu zamówień publicznych w 2008 r.*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2009.
- Sukiennik P., *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej ogólnej z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej*, w: *Prawo o kontraktach w ubezpieczeniach*, red. Z. Brodecki, Zakamycze, Kraków 2003.
- Szypulska E., *Ustawa Prawo zamówień publicznych w usługach ubezpieczeniowych*, http://www.oskzp.pl/referaty/Szypulska_Ewa.pdf (dostęp: 14.09.2009).
- Ziółkowska W., *Finanse publiczne. Teoria i zastosowanie*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2000.

REALIZATION OF INSURANCE CONTRACTS BY PUBLIC FINANCE SECTOR UNITS

Summary: Concluding insurance contracts by public finance sector units are subject to, like all other expenditure on services, the rigors of public procurement law. The specificities of insurance contracts make it necessary to very precisely identify the specification of essential terms of a contract. However, experience in the implementation of such contracts indicates that insurers are willing to accept more recent additional insurance clauses. As a result, the limit of coverage is so wide that it pushes down the basic rules of the insurance (e.g., the principle of proportion). In addition, awarding entities receive substantially lower rates than other operators.